

articles i reportatges

Catalunya vibra...

Ventura Gassol és objecte d'un càlid homenatge del seu poble nadiu, La Selva del Camp

Fou ahir, diumenge, al matí, potser per deturar un esclat d'entusiasme popular, l'alcalde de La Selva, el qual abans ens diuen que feia de catalanista, que degué demanar al Govern civil que no es permetés cap manifestació. Així fou donada l'ordre... però abans d'arribar al poble ja veiem un gran núvol de ciutadans que s'atansaven a l'auto on va Gassol i vulgues que no el fan baixar i a pes de braços Gassol entra al seu poble. Les noies fan volar mocadors i llenen flors; els homes es disputen l'encanada cordial. S'atansa un vell cobert el cap blanc amb la gorra morada i no sap articular paraula, però la seva emoció és tanta que no pot retenir les llàgrimes als ulls. Al crit de Ventura... Gassol... el pa del poeta és salut per tothom. Així arriba a la societat Defensa Agrària, on li barra la porta una cinta que Gassol ha de signar i després partir amb tiors. En Josep Puig, president de l'entitat, pr fonament emocionat, dona la benvinguda al germà volgut que torna a la terra enyorada, i l'ofereix aquella casa.

Gassol, amb veu tallada per l'emoció, dedica un cant al seu poble, a les muntanyes i als germans que retroba i que tant ha enyorat.

Puig i Ferrer—que l'acompanya—

Ventura Gassol i Puig i Ferrer rebuts entusiàsticament en el seu poble nadiu: La Selva

i Gassol s'abracen i esclata una càlida ovació.

Gassol, acompanyat del poble, es trasllada a casa seva i fins ben prop de migdia es dedica per complet als seus.

L'APAT

A la Defensa Agrària va acudir la gent dels pobles de la rodalia. Ben aviat l'ampolla sala del caté és omplida de goma a gom.

A les dues de la tarda s'han aplegat a taula els comenials, que passen de dos cents. Ocuparen la presidència Gassol, Josep Puig, Puig i Ferrer, Rovira i Virgili, Pau Font de Rubí, Macià, Mollot, Josep Boer, J. M. Andreu Gassol, mossèn Pau Queralt i J. Monner.

Entre els comenials hi havia representacions notírrimes de Barcelona, Tarragona, Reus, Montblanc, Valls, etc., etc. Saludar a Gassol els nostres companys J. Sunyol i Garriga, A. Aymamí i S. Abril, de LA RAMBLA DE CATALUNYA.

Transcorregué l'apat en la més franca companyonia. A l'hora del xampany pronunciaren vibrants parlaments—que ens és impossible de retransmetre amb detall—el president de la Defensa Agrària, senyor Puig; En Pau Font de Rubí; Josep Iglésies, de Reus; Manuel Gallés, de Tarragona; Pere Jordana, Ramon Pallegà i d'altres.

Després de donar lectura a les adhesions, nombrosíssimes, arribades, Ventura Gassol prengué la paraula, en mig d'una gran ovació a peu dret, per saludar, des del seu poble, Francesc Macià i per agrair, amb paraula cordial i emocionada, l'homenatge que se li tributava.

A les set de la tarda, amb la sala plena de gom a gom, tingué lloc al mateix local de Defensa Agrària un acte d'afirmació catalanista.

En entrar els oradors foren objecte d'una ovació xardorosa i En Gassol fou victoriat.

Un estol de noies selvatenes fa ofrena a Gassol d'un ric present, en mig dels aplaudiments de l'auditori.

El senyor Puig, president de l'entitat, obre l'acte i seguidament cedeix la paraula al doctor Mestres, de Vil·lafranca, el qual fa un bell parlament i recorda els companys que trenta anys enllà l'acompanyaven per aquestes contrades predicant catalanisme. Llavors — diu — érem molt pocs. Per això—afegeix—se sent satisfet de veure com aquells ideals que predicaren un dia en mig de la indiferència general, avui els accepta tot el poble.

Parla de la Dictadura i diu que té com un honor l'haver estat perseguit pels seus ideals catalanistes. Fa un elogi de Ventura Gassol i acaba amb una ovació entusiasta.

Parla després el doctor Monner, que fins fa poc ha exercit de metge a La Selva.

Conceixedor dels problemes locals, justifica el caticisme que allí impera. Les seves paraules produeixen un esclat d'entusiasme en l'auditori que l'ovaciona llargament.

Fa ús de la paraula el senyor Ro-

SEMPRE HI HA UN PITJOR

Autoritats mil nou cents trenta

Els barcelonins que ens queixàvem del nostre Ajuntament, no comptàvem amb l'alcalde de Vilafranca

Fiesta Mayor de Villafranca del Panadés

1930

GRAN BECERRADA BENEFICA

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante fiesta taurina, en la que se van a ejecutar 600 vacas de excelente ganadería.

D. Juan Bermejo y D. Abdón L. Turrión

A continuación se va a leer un breve artículo que será leído y leído por el

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

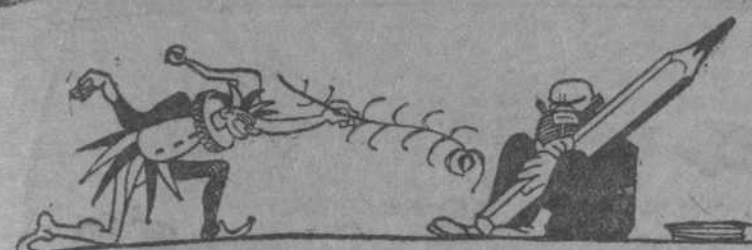
El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

D. Ramón Torres

El día 30 de Agosto, a las 8 de la tarde, tendrá lugar una importante

humor, encara amb censura

Una hora de conversa

Hon estat conferenciant durant una hora. Ni En Cambó quan era ministre hi havia estat mai tant. Naturalment que el programa que En Cambó pot guiar brindar per a la salvació d'Espanya no era ni una centèsima part interessant comparat amb el que el doctor Albinyana va presentar. Les coses cal tractar-les segons la seva valor. No faltaria sinó. I encara que aquell dia, precisament, feia una calor que tot d'encenia, varen estar conferenciant durant una hora. Precísament es tractava d'encendre's.

No n'hi havia per menys, puix que es tracta d'un personatge tan important, que va carregar amb un programa que val la pena que sigui examinat minuciosament. Els homes que governen els Estats tenen el deure de preocupar-se de la cosa pública.

Aquest home que és el doctor Albinyana vol fer anar dret el país a garratades. En el seu programa ho diu bé prou: Prent la creació dels "legionarios de España", que seran un "voluntariado ciudadano con intervención directa, fulminante y expeditiva" contra tots els que no pensin com ells.

Perill. Si pels procediments d'aquesta mena hom reduïa el cens del país de 4 a 6, i amb tot que els 4 i 6 s'han quedat s'ha de gent adianta, a veure qui serà que gosarà blasfemar el procediment. En un país on la religió oficial de l'Estat és la catòlica, que predica la caritat cristiana, això de liquidar els enemics amb procediments directes, fulminants i expeditius, és realment asombrós. L'hora de conversa que va tenir el Dr. Albinyana degué ésser molt ben aprofitada.

Però, altra qüestió tenia tot interessant, l'examen, anàlisi i preparació del qual bé valia la pena de dedicar-hi mitja hora; l'altra mitja hora bé

havia de dedicar-se a la preparació del descabellament d'un dels altres punts interessants del programa d'aquest metge que diu que és diu Albinyana.

Aquest altre punt del programa consisteix en l'estranyament perpetu a les possessions del golf de Guinea per a treballar la terra, i recórrer del 100 per 100 en la contribució, dels que després d'Europa a l'exterior".

Aquest punt segurament que mai a ningú del món no se li havia acudit d'inscriure-hi en cap programa. I no s'havia acudit a ningú, naturalment, a causa de les nombroses dificultats que presenta. La tasca d'haver d'empaitar tots els que per tot el món vagin dient mal d'Espanya, per carregar-los, portar-los aquí, posar-los contribució — perquè, és clar, no en deuen pagar — carregar-los un 100 per 100, i després estranyar-los a perpetuitat a la Guinea, és tasca de titans. De titans per la gent que es necessitarà per a fer aquesta mena de feina. Hom podrà col·locar-hi tots els murcians que es troben sense treball — i que s'acumulen, naturalment, a fer aquesta mena de servei —, de resultes d'haver-se acobats les obres dels metros i de l'Esposició.

Com que hi ha un 98 per 100 d'espanyols que diuen mal del país i de la gent que el governa, resultarà que gairebé tota la població de la Península es traslladarà a la Guinea a cavall la terra, rics i pobres, amb barret de copa i amb gorra, a les ordres d'un cabo de vara que haurà d'ésser negre, per estar més en caràcter.

Aquesta hora de l'altra dia devia, però, ésser ben aprofitada. Els homes que estan a dalt tenen, és clar, el deure de consultar els que els poden il·lustrar.

J. FENTALLÓ

ESTIU EIG POLITIC

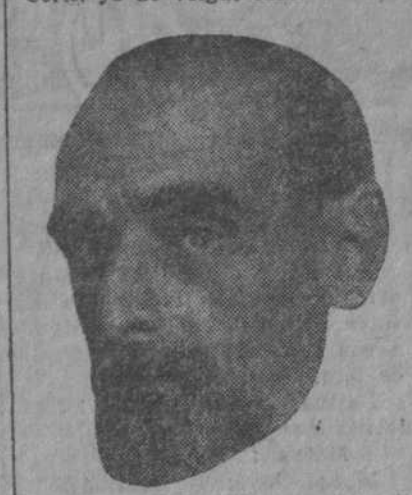
De Melquíades Alvarez a Francesc Cambó

A la platja de Gijón pot veure's tots els matins, voltat de tres o quatre amics que ho són des de la infància, el cap reformista senyor Melquíades Alvarez. Entre els vestits multicolors dels banyistes destaca el seu vestit de dol, que li dona un aire d'ocell diferent al que tingué sempre. Si abans se'l pogué anomenar gran rossinyol de l'ortografia, ara caldrà compararlo amb una merla endolada. En realitat, a despit del seu vestuari, don Melquíades Alvarez és una merla blanca que demana no res menys que Corts Constituents, aquí on ni tan sols n'hi ha d'ordinaris d'engà de set anys. Don Melquíades Alvarez ha corregut els districtes d'Astúries, en un viatge que no serà electoral però, que s'hi assembleja molt. Ha trobat, sembla, les seves forces tan lleials com ho foren abans de la dictadura. A uns homes tingué que formaren part de les corporacions de la U. P., segons ells per ràpida política; però van ésser molt pocs, i aquests pocs tornen ara al recer del partit per tal com Primo de Rivera ha mort i don Melquíades Alvarez ha visitat altra vegada el Palau. Melquíades Alvarez continua afeïtat al seu programa de Corts Constituents. I quan algun correligionari escèptic o impacient insinua la dificultat d'aquesta solució, don Melquíades li dispara els seus ulls penetrants i li diu:

— No en dubti. La nostra fórmula és l'única. Si les esquerres complixen amb el seu deure i no deixen funcionar normalment el pròxim Parlament, aleshores la Corona acudirà a la consulta d'Assemblea única que jo proposo.

De moment — sembla — el cap reformista creu en la possibilitat de les eleccions anunciades pel general

Berenguer. Els seus amics actuen, efectivament, amb vista a tals Corts. Jo he volgut saber si el se-

nyor Melquíades Alvarez anirà amb els seus amics a les properes eleccions, però no ha volgut dir-m'ho. Segons ell, en el pròxim mes d'octubre celebrat a Oviedo un acte públic en el qual, entre altres coses, fixarà la seva posició davant d'aquestes Corts. És possible que en el seu discurs declari que les eleccions generals han d'anar precedides d'unes eleccions municipals i provincials, perquè altrament el Senat naixeria amb un vici de constitució. De totes maneres, encara que no fos així, això no privaria als reformistes d'acudir a les urnes, on potser tinguin votacions lluites pel que fa referència als districtes d'Astúries. I això que el republicanisme asturià apareix ara amb una fortaleça que té molt preocupats els reformistes. Els homes joves més valuosos s'han aïllat als partits antidinàstics i estan realitzant una campanya que potser perjudiqui el reformisme asturià. De moment, a les societats agrícoles hi ha una at-

mosfera republicana que pot portar resultats magnífics en les eleccions. Els agricultors no volen ja contactar amb els cacs, siguin conservadors o reformistes, i pensen que no és ja qüestió de canviar d'homes, sinó que cal canviar de règim.

Si a la platja de Gijón hi ha Melquíades Alvarez, a la de Santander passa l'ombra de Cambó. El governador civil, molt amic seu, anuncia la seva visita per al mes de setembre. Però tot hom l'esperava abans d'acabar la jornada regia. I abans que el cap del Govern tornés a Madrid per marxar cap a San Sebastián, Cambó és sempre, entre els conservadors espanyols, com una gran força incògnita que pot decidir el canvi de les situacions més difícils. És una mena de taumaturg per a les forces d'ordre, les "forces vives", tan alarmades darrerament per la baixa de la pesseta. Alguns dretistes pensen que un viatge de Cambó pot dissipar tota mena de perills i netejar l'horitzó on navega majestàticament el gran astre monàrquic. Cambó és per als troglodites espanyols un màgic de les finances, com Guadalupe era per als castells analfabets un màgic de la tècnica.

Per cert que la U. M. — abans U. P. — ha pres aquest estiu les poblacions del Nord per a les seves propagandes. Calvo Sotelo, Guadalupe, i el fill de Primo de Rivera, els tres caps de la dinastia dictatorial, corren ara pels pobles recabent el pagament dels favors concedits antany des del Poder. Però ofereixen massa poc. Des de l'Unió Patriòtica no podien atraure la gent no és possible que l'atraguin des de la U. M.

JOSE DIAZ FERNANDEZ
Santander, agost.

Per un homenatge a Rosend Llates

Una carta interessant

Des del lloc on estueja, el company Francesc Madrid ha adreçat la següent interessantíssima carta al nostre director:

"Amic Massip: us envio aquesta carta pública perquè crec que és necessària. S'ha dissolt el Cos de Mossos de l'Esguadra. Es va a la seva transformació i desapareix un Cos que havia semblat en una època una força autèntica regional. Ara bé, la desaparició dels Mossos de l'Esguadra és deu a la dictadura del senyor Primo de Rivera. Amb els Mossos de l'Esguadra succeïa el mateix que amb el Somatent, o sigui, que en voler transformar la seva significació al que s'ha fet és treure-li la simpatia, el respecte o bé el fet del costum de veure'ls i de tolerar-los. La Dictadura va convertir el Somatent en una força feixista mancada d'esperit nacional i els Mossos de l'Esguadra en una força policíaca que ja no es conformava a seguir l'adreça de camí ral o vagabund, sinó pacífica ciutadana, per simpatia o antipatia de determinats caps de l'esmentat Cos. Han estat ells, doncs, els que han motivat que la Diputació Provincial s'adonés que no podia admetre una força sobre la qual no tenia cap autoritat i que havia de pagar esplèndidament. En temps de Prat de la Riba, quan ell s'adonà d'aquest fet, el que feu fou anar amortint les places fins que un dia o altre s'haurien trobat els caps sense soldats a qui manar, i la desaparició dels antics Mossos d'En Veclana hauria estat un fet fatal.

Però, el que potser no ha vist ningú és que aquesta dissolució és deu, com moltes de les reformes que han aclarit l'ambient de casa nostra, a una ploma periodística, jove i combativa, sense la qual els Mossos de l'Esguadra no haurien pas estat transformats. I aquesta ploma és la de Rosend Llates. Tothom sentia la necessitat d'aquesta reforma? Potser sí; però va ésser Rosend Llates, en un vigorós article a "L'Opinió", titulat "Els amos del carrer", qui va rascar en la pell del problema i qui posà la taca en descobert. Aquell article donà motiu a

que la gent s'adonés que calia una transformació; que els qui més respecte havien de tenir a la tradició del Cos l'havien malament donant-hi encàrrec que no podien, ni devien fer, perquè no eren els seus objectius. L'article de Rosend Llates fou el fonament de la campanya contra l'estat dels Mossos de l'Esguadra, contra la seva organització, contra la seva absoluta independència pel que feia referència a qui els pagava; contra les noves informacions o serveis que prestaven, en detriment de la seva pròpia autoritat. Estic aconseguint que sense l'article de Rosend Llates no hi hauria pas hagut transformació.

I és per això que cal significar que mentre molts dels polítics que tenen l'obligació d'actuar amb efectivitat damunt de tots els problemes que ens ostenen, és un periodista jove, combatiu, amb una clara visió del periodisme polític qui ha aconseguit una campanya que ha donat un resultat evident i singular.

Es clar que en el cas dels Mossos de l'Esguadra podríem dir que l'han mort els seus vells, però, el que és cert és que no arriben a ésser revelats per la ploma de Rosend Llates, a hores d'ara encara sabrem de periodistes que són perseguits per les Rambles per mossos de l'Esguadra, en funcions de "detectives" particulars.

Es que al jovent que escriu a LA RAMBLA DE CATALUNYA no hem de retre un homenatge al company que ha tingut aquest èxit d'efectivitat?

Jo, ara sóc lluny de Barcelona i encara trigaré a tornar, però, pel que vulguem, ja sabem que podem manar i disposar del vostre,

FRANCESC MADRID."

No cal que diguem al company Francesc Madrid com fem nostres les seves paraules de periodista i d'amic a Rosend Llates. Ni cal que diguem tampoc com és de merescut i de just l'homenatge que inicia Madrid i que nosaltres, amb tot el nostre entusiasme, propugnem des de les pàgines joves i combatives de LA RAMBLA, on la ploma vigorosa del company Llates ha mostrat tota la vivor del seu temperament de català, de ciutadà i de periodista.

Els misteris de l'afer Serran

Comentant les declaracions fetes pel comerciant de Vilanova i Geltrú, senyor Roig, en la reconstrucció del sumari d'aquest misteriós afer, el periòdic "Informaciones", de Madrid, ha donat la versió, d'un país on la següent interessantíssim paràgraf:

"...Aseguro que nadie acompañó a Serrán durante su estancia en esta ciudad, y que al explicarle los motivos de su viaje al extranjero le indicó que se dirigía a Italia para realizar gestiones y cursar unos pliegos dirigidos a significados personajes rumanos. Estos documentos, que según manifestó Serrán en aquella ocasión, iban destinados a personalidades rumanas de primer plano, tenían por objeto evitar que, como motivo de la exaltación al Trono del príncipe Carol, fracasasen las negociaciones que para la constitución del Monopolio de cerillas de aquel país venía realizando la Empresa por cuenta de la cual trabajaba el procesado. Las negocia-

ciones a que se hace mención se iniciaron, según Serrán, por mediación de la reina María de Rumania. También refirió el señor Roig la conversación mantenida por él con Serrán en la cárcel de Madrid, en la que, después de renovarle su adhesión, le pidió que le dijera la verdad, sin detenerse ante la consideración de que pudieran quedar al descubierto otras personas. Serrán le contestó que no podía hacerlo por el momento, y que esperaba a que el desarrollo del sumario demostrara su inocuidad, ya que le prohibían proceder de otro modo fuerzas superiores, que debía respetar. En la misma conversación Serrán le dijo que los dos millones de pesetas, supuesto producto de una estafa, los cobró en pago a los trabajos que había venido haciendo para establecer un monopolio entre otros que interesaban a la Compañía que representa el señor Carlo Magno Lin, y que era la misma interesada en el Monopolio de cerillas de Rumania. Le añadió que la cantidad citada la tenía depositada en Bancos de Venecia y Roma, a las que, a raíz de su detención, envió cartas por vía aérea disponiendo que por ningún motivo fuesen entregadas cantidades sin orden suya. Según Serrán, desde Roma mantuvo comunicación telegráfica con Magno Lin sobre las gestiones hechas por él en relación con el asunto de Rumania, que es el que motivó su

viaje, y que sólo después de enterarse del fracaso de las gestiones que se llevaban en España para la consecución del Monopolio se decidió a presentar la denuncia contra él."

No volem afegir cap comentari. Els lectors s'els poden anar fent ells tots sols... Altrament, si nosaltres ho provéssim potser la cosa acabaria a mans del fiscal. I, la veritat, per ara no ens interessa aquesta solució.

Albinyana...

Un telegrama de Prensa: "Santander, 26. — El rey recibió en audiencia especial al jefe del partido nacionalista español, doctor Albinyana, durante la entrevista cerca de una hora."

Al salir del palacio de la Magdalena el señor Albinyana fue interrogado por los periodistas, a los que manifestó que no podía decirle nada de lo tratado con el rey y que después de la conferencia que ha de celebrarse mañana, martes, con el general Berenguer, facilitará una nota a la Prensa."

Un altre telegrama: "Madrid, 26. — Carlos Urdaibilla i Francisco Huelvas han denunciado que aquesta nit, quan passaven pel passeig de la Castellana, els sortiren diversos individus, que se suposa que són afiliats al partit que dirigeix Albinyana, i els maltractaren d'obra. Després fugiren."

Els denunciants han dit al jutjat que ignoren els noms dels agressors. El jutge i la policia treballen per a l'esclairiment del fet."

Sense comentari.

El diumenge dia 24 del corrent se celebrà al local de la Societat de Treballadors Pagessos, de Solivella, un miting pro-amnistia general presos polítics i socials, tament com en diverses hores de la mateixa tarda ja s'havia fet en molts pobles de la Conca.

Una propaganda i una bona "atmosfera", preparada pel grup obrer organitzador, feu concórrer al sudid local gairebé tot el poble, el qual, després d'escoltar les paraules d'obertura dites pel president de la Comissió organitzadora, escoltà les paraules del company Frederic Traver, del grup local, i les dels companys de Montblanc, Antoni Iborra i Ramon Porter.

El company Iborra, en un bell parlament, tractà d'una manera general de la qüestió dels presos i dels empresonaments governatius. Fou molt aplaudit.

El company Porter, que feu una mica d'història citant mantes de les enormitats antijurídiques i antihumanes portades a cap en aquests

darrers anys, interessà profundament el públic.

Després de cloure l'acte, s'organitzà una subscripció pro-presos entre els concorrents, i es trameté al cap del Govern el següent telegrama: "Reunido pueblo Solivella asamblea pública solicitó poderes constituidos amnistia general presos políticos y sociales."

Amb gran entusiasme s'ha constituït a les barriades Grup Milans del Bosch, Les Carolines i Estadella (més de cinc mil habitants) el Centre Català Republicà Les Carolines, adherit a Acció Catalana.

Formen la Junta Directiva: President, Narcís Guerra Buscarrons; vice-president, Josep Piquer Garcés; secretari, Jaume Salvans Camps; tresorer, Genís Pont Mitjans, i vocals, Joan Polch Nadal, Joan Ferrer, Costafreda i Emili Garriga Basella.

Convidat pels elements catalanistes republicans d'aquella població, el nostre J. Sunyol i Garriga donarà el dia 4 d'aquest mes, a Mollet del Vallès, una conferència pública sobre el suggestiu tema "L'únic camí de Catalunya".

Per al dia 13 en té una altra de compromesa a Santa Coloma de Gramenet, amb el tema "Amb Catalunya i per Catalunya".

Per causes "alienes a la nostra voluntat" no podem publicar un article de Rosend Llates relatiu al "Centre de Dependents"

En aquest afer, tota vegada que l'autoritat militar sembla haver-se'n fet càrrec. És en nom d'aquest poble, intranquil i agitat, que ha de veure com són detinguts i perseguits — sense causa que ho justifiqui — dignes fills seus. És en nom d'aquest poble en el qual aquest estat de coses manté una tensió perillosa i propicia a qualsevol desagradable contingència ciutadana, que esperem de vostè, excel·lentíssim senyor, una intervenció prou eficaç per tornar la pau a les lars i als esperits. I, sobretot, perquè l'insigne camí de la justícia no sigui interromput per petites passions interessades ni per intolerables intromissions de caràcter personal o de caràcter polític.

Finalment, respecte a la comunicació d'evitar a tota costa posant-hi tot l'esforç possible, les funestes conseqüències dels processos i detencions ordenats per l'autoritat militar; no hi ha cap disparitat de criteri en aquesta ciutat; des de l'Alcaldia, al darrer dels ciutadans hi ha unanimitat absoluta. L'Alcaldia des dels primers moments ha demanat i obtingut la col·laboració de totes les altres autoritats i forces vives de la ciutat, i s'ha posat a la feina sense plànyer molesties de tota mena.

Així ho han reconegut els que foren detinguts i ara estan en llibertat provisional presentant-se a l'Alcaldia a donar gràcies, amb acte espontani de justícia, però amb motius lloables en mig dels naturals apassionaments. Dóna gràcies a la serenitat i la calma plenen prompte tornar a totes les lars de la ciutat.

Restat a: 2. Enric Claveria Iglésies

Borges Blanques, 28 agost 1930."

Què direm, senyor Claveria, en contestació a la seva carta? En primer lloc, direm que li fem un favor en acceptar un càrrec com el de vostè pot llegir, en un document, els noms de sis-cents ciutadans al pau d'una protesta contra el càrrec que li ha estat conferit, aquest home, si és un home conscient, abandona el càrrec. Simplement. Encara que els sis-cents noms no fossin majoria, era prou eloqüent la protesta — en quantitat i en qualitat — perquè vostè sabés complir amb un dels deures més elementals: el de civisme. Encara afegirem una cosa

BORGES BLANQUES, ENCARA

Excm. Sr. Capità General

Seguint com segueixen a Borges Blanques, excel·lentíssim senyor, les circumstàncies que motivaren el nostre article de la setmana anterior, amb motiu d'una determinada manifestació celebrada a l'esmentada ciutat, ens permetem cridar, amb serenitat i amb confiança d'ésser escoltats, l'atenció de V. E.

No ens mou altre propòsit, excel·lentíssim senyor, en adreçar-nos-hi, que fer-li veure el perillós estat d'exaltació en què aquests fets mantenen l'esperit d'una digníssima ciutat catalana. D'una ciutat que, per haver manifestat públicament i espontàniament, sense intervenció directa de ningú, la seva joia per la suposada tornada d'uns perseguits per la dictadura del general Primo de Rivera, ha de veure avui clausurada una de les seves entitats més importants, processos alguns dels seus homes més dignes i desolades unes de les seves lars més estimades.

L'autoritat militar, excel·lentíssim senyor, intervingué en l'afer, prengué declaració dels testimonis i dels suposats encausats en l'organització de la manifestació, i incoarà sumari, el qual, segons notícies, passà a l'auditor d'aquesta Capitania General. No s'ha celebrat judici; per tant, no s'ha dictat sentència. I bé:

aquests suposats encausats actualment són perseguits i els seus domiciliis són escorcollats.

No volem ací — i podríem, senyor capità general — discutir la competència en aquest afer de la jurisdicció militar. Això ha de fer-ho, i pensem que ho farà oportunament, l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona. Però si volem, excel·lentíssim senyor, cridar la seva atenció sobre la greu anomalia que representa l'actual persecució de què són víctimes aquests ciutadans de Borges Blanques, persones digníssimes de la població, i contra les quals, que se sapiga, no hi ha, absolutament, cap sentència dictada.

Si volem, encara, excel·lentíssim senyor, cridar la seva atenció sobre la seriosa dificultat que fets d'aquesta mena representen en el camí de normalització cívica i jurídica que, segons repetides manifestacions, s'ha emprès el Govern del general Berenguer.

Per això, per tot això, ens hem permès avui excel·lentíssim senyor, d'adreçar-nos a vostè. I per dir-li també el nostre absolut convenciment — hem aportat proves rotundes a la nostra afirmació — que aquests homes acusats d'haver organitzat la manifestació de Borges Blanques (si en la manifestació hi

hagués pecat, que ja és discutible) no tinguieren altra participació en l'acte de joia ciutadana que la de compartir, des de les seves lars, l'alegria per la tornada d'uns perseguits, d'uns exiliats, d'uns homes que hagueren de rebel·lar-se contra la dictadura del general Primo de Rivera.

Es en nom del poble de Borges Blanques, excel·lentíssim senyor, que demanem avui la seva interven-

Una carta de l'alcalde de R. O. senyor Claveria, ex-vice-president de la U. P. i ex-alcalde dictatorial, en la qual intenta — intenta — justificar-se

Hem rebut, escrita en català — tal com la publiquem — la següent carta de l'alcalde de R. O. de Borges Blanques, ex-vice-president de la U. P., senyor Enric Claveria Iglésies:

"Sr. Director del setmanari LA RAMBLA DE CATALUNYA. Molt senyor meu:

En el número de LA RAMBLA DE CATALUNYA del 25 del corrent mes, sota el títol de "Què passa a Borges Blanques?", apareix un llarg article plagiat d'inexactituds. Per a posar-les en evidència caldria omplir triple espai del que ocupa l'article; i no és aquest el meu objecte; sinó rectificar, falsedats evidents que a mi per-

sonalment m'afecten, en els drets elemental i legal de legitima defensa, que invoco per a demanar la inserció d'aquestes rectes en el seu periòdic.

Procuraré concretar els fets amb la major concisió.

1.—Les Plagues que donen nom al carrer del Diputat Macià són ara les mateixes que hi havia abans, i per tant no foren destruïdes.

2.—En arribar l'ordre governatiu superior, apremiant i comunalment de treure les indicades plaques, fou consultada amb les persones de més relleu i autoritat de tota la ciutat, i s'ha posat a la feina sense plànyer molesties de tota mena.

Així ho han reconegut els que foren detinguts i ara estan en llibertat provisional presentant-se a l'Alcaldia a donar gràcies, amb acte espontani de justícia, però amb motius lloables en mig dels naturals apassionaments. Dóna gràcies a la serenitat i la calma plenen prompte tornar a totes les lars de la ciutat.

Restat a: 2. Enric Claveria Iglésies

Borges Blanques, 28 agost 1930."

3.—Són matemàtiques de nova invenció que jo fins ara desconecia, que una suposada 600 firmants d'un document siguin el noranta per cent d'un cens de 1239 electors. Més i més, si posant les coses en el seu lloc, les firmes no són 600, sinó unes 550, de les quals, aproximadament, una quarta part són de memora d'edat i no electors, i altres tant, poc més o menys són d'analfabets en nom dels quals firmen per ordre altres persones sense cap control de veritat.

Finalment, respecte a la comunicació d'evitar a tota costa posant-hi tot l'esforç possible, les funestes conseqüències dels processos i detencions ordenats per l'autoritat militar; no hi ha cap disparitat de criteri en aquesta ciutat; des de l'Alcaldia, al darrer dels ciutadans hi ha unanimitat absoluta. L'Alcaldia des dels primers moments ha demanat i obtingut la col·laboració de totes les altres autoritats i forces vives de la ciutat, i s'ha posat a la feina sense plànyer molesties de tota mena.

Així ho han reconegut els que foren detinguts i ara estan en llibertat provisional presentant-se a l'Alcaldia a donar gràcies, amb acte espontani de justícia, però amb motius lloables en mig dels naturals apassionaments. Dóna gràcies a la serenitat i la calma plenen prompte tornar a totes les lars de la ciutat.

Restat a: 2. Enric Claveria Iglésies

Borges Blanques, 28 agost 1930."

Què direm, senyor Claveria, en contestació a la seva carta? En primer lloc, direm que li fem un favor en acceptar un càrrec com el de vostè pot llegir, en un document, els noms de sis-cents ciutadans al pau d'una protesta contra el càrrec que li ha estat conferit, aquest home, si és un home conscient, abandona el càrrec. Simplement. Encara que els sis-cents noms no fossin majoria, era prou eloqüent la protesta — en quantitat i en qualitat — perquè vostè sabés complir amb un dels deures més elementals: el de civisme. Encara afegirem una cosa

En aquest moment semblava que amb les signatures recollides n'hi havia prou perquè vostè presentés la dimissió; però com que, pel que en veu, vostè necessita majoria, nosaltres proposem als ciutadans de Borges que signin un nou document de protesta. Nosaltres li asseguruem, senyor Claveria, que aquest nou plebiscit popular, amb una majoria aclaparant, li farà saber que vostè és perfectament indesitjable a l'Alcaldia de Borges Blanques, a l'Alcaldia de la qual vostè havia de prendre possessió sense la presència de cap regidor.

I per acabar, senyor Claveria, direm encara una altra cosa. Direm encara que fan molt bonic aquests darrers paràgrafs conciliadors de la seva carta: "cap disparitat de criteri en aquesta ciutat des de l'Alcaldia al darrer dels ciutadans." Es entenen. Però afegirem, senyor Claveria, que, mesos enrera, vostè personalment, en companyia de guàrdia civil i policia, llançà al mig del carrer la família del conserge del "Centre Democràtic Republicà", domiciliada al costat posterior de l'edifici clausurat i sense altra llar ni altres mitjans de guanyar-se la vida. Vostè, senyor Claveria, no exhibí, aquell dia, davant el conserge a qui es llançava al carrer, cap ordre ni cap autorització superior. Vostè, doncs, obrava aparentment per compte propi. El notari de Borges Blanques senyor Ramon Arqués Arrufat aixecà, aquell dia, l'acta oportuna. Ella constitueix, senyor Claveria, ciutadà de Borges, una acusació greu, molt greu. Prou greu per desvirtuar, d'un sol cop, tots aquests bons desigs que vostè expressa en els darrers paràgrafs de la seva carta.

disposat a donar solució al singularíssim plet municipal de Reus.

No cal dir com LA RAMBLA DE CATALUNYA se'n felicita i espera que el senyor Alonso obrarà, no pas d'acord amb els inconfessables desigs d'una minoria, sinó d'acord amb la justícia i la voluntat del poble reusenec.

L'Agrupació Excursionista Júpiter ha cursat el següent telegrama: "President Consell ministres. Agrupació Excursionista Júpiter protesta davant V. E. que continui direcció Centre Dependents Barcelona elements Sindicat Lliure imposats Dictadura contra voluntat societat. President, P. Gabarró Garcia."

L'Associació Excursionista "Avant", ha tramès el següent telegrama: "Presidente Consejo Ministros. Madrid. — Para calmar espíritus, solicitamos rápida reposición digna Junta directiva Centro Dependientes, entregado arbitrariamente por dictadura a Sindicatos Libres. — Asociación Excursionista "Avant", Vice-presidente, Benet."

El nostre company Emili Granier-Barrera parlà divendres, a Maigret, sobre el tema "Joventut i ciutadania". Es d'esperar que no clausuraran cap local per tan poca cosa.

Sabem que el senyor Alonso, governador entrant de Tarragona, està

MOTORISME

L'empresa del dirt-track prohibeix córrer Vinyals

Un escàndol esportiu

En pensàvem que per l'origen de l'empresa que "explosa" la pista de cendra de l'Estadi de Montjuïc, aparellats amb els interessos materials hi veuríem també els esportius.

Però, desafortunadament, no és així. Aquesta senyora del país on el "fair play" és el lema de tot esportista han oregut que a Barcelona no cal saber fer les coses ben fetes i a gust de tothom; mentre vagin bé per a ella ja n'hi ha prou.

El nostre ferm propòsit de no parlar de go que fa referència a l'espectacle dirt-track i els seus organitzadors — per raons d'ordre esportiu que són prou conegudes dels nostres lectors — es veu avui trencat per tal de sortir en defensa d'una cosa justa i per tractar-se d'un veritable escàndol esportiu, no altres hem de defensar l'indignitat, sobretot si té raó, com sembla en aquest cas.

Ens asseguem que hi ha una determinada marca de motocicletes que, malgrat que a Anglaterra està corrent a gairebé totes les pistes de cendra, fent un lluidíssim paper, batent innumerable rècords, aquí a Barcelona no se'ls permet córrer.

Raons tècniques? Cap, absolutament cap. Segons l'empresa, el defecte més gran que tenen — i sembla que és l'únic que com a excusa ha trobat — és l'ésser curtes d'eixos i que "no patinen". És a dir, tenen el "defecte" que s'aguanten massa a la pista i, per tant, al motorista no li és tan fàcil de caure i fer-se mal.

Altament, doncs la casualitat que l'empresari del dirt-track és representant d'una altra marca de motos competidora i que és precisament l'"obligatòria" en les pistes de les quals té allà la concessió.

Malgrat que significa els

ments de la F. M. B., considerant un atropell esportiu aquesta mena de procedir, hagin fet indicacions a l'esmentada empresa — després d'haver rebut la confirmació d'Anglaterra que la moto Rudge és la que a les pistes angleses té més acceptació i que, per tant, pot córrer perfectament i "reglamentàriament" en totes les altres on el dirt-track es practiqui — s'han vist sorpresos amb una contestació irrefutable, és, que "ells" — l'empresa — deixin córrer a les "seves" pistes les màquines que més bé els semblen.

Actualment — i això és el que ens ha suggerit d'escriure aquestes notes — hi ha un corredor català, un gran corredor de dirt-track que fins ara ha estat recordman — entre els peninsulars — a les pistes de Barcelona i Madrid, és veu privat de córrer, tot i tenir firmat un contracte amb la Speedway Racing, S. A., perquè tingui a bé comprar-se una màquina Rudge, amb la qual creu el corredor Vinyals obtenir millors temps que amb la Douglas.

El sol fet de no ésser de la marca "obligada" és prou perquè el públic que tant s'entusiasma l'any passat amb les "performances" obtingudes pel compte que fins els professionals privats ara de presenciar la lluita entre aquest i els altres corredors, sobretot si es té en compte que fins als professionals anglesos havia batut el guanyat.

Hem de remarcar que a Anglaterra els coneguts dirt-trackistes Preston i Taffi corren amb la màquina que Vinyals ha comprat darrerament; aquí, però, vénen obligats a fer-ho amb la que l'empresa als imposa.

Nosaltres pensàvem que amb les ganàncies que els produeix la magnífica concessió de l'Estadi — 2.500 pessetes per espectacle en un lloc on poden encabir-s'hi 70.000 persones — ja en tindrien prou i curarien que la part esportiva quedés en el lloc que li correspon, però no és així; no en té prou encara amb les mils pessetes que reben capt per entrades que vol acabar d'arrodonir el negoci amb la imposició de la marca representada. Això podrà ésser de bon comerciant, però d'esportiu en té ben poca cosa, sobretot si tenim en compte que la màquina que no es permet córrer és, segons opinió d'un diari anglès, una de les millors que actualment es fabriquen per córrer a les pistes "brutes" i la que menys perill ofereix als corredors.

Sentim, doncs, que als aficionats a aquest emocionant espectacle no els sigui possible — si això de la marca no s'arregla — de veure el nostre Vinyals, i ho sentim també pel famós corredor, puix que no podent entrenar-se li van arrabassant de mica en mica els rècords que tan valentament havia establert.

Moltes altres coses podríem dir referent al tracte de preferència que tenen els corredors estrangers sobre els de casa, però per avui ja n'hi ha prou. Si cal — i de continuar aquesta antiesportivitat ho farem — tornarem a insistir i donarem detalls molt interessants, desconeguts per la majoria d'aficionats a les carreres, en les quals sembla que es vulgui convertir el "brood-side" amb el "trencaclosques".

A. F.

El Gran Premi

de la U. M. Francesa

Per al dia 24 de setembre està assenyalada la disputa del Gran Premi de la Unió Motociclista Francesa, sobre el circuit de Pau.

La inscripció s'ha tancat amb la llista següent:

Motos 175 c. c.:
Monst-Goyon I (Hommairé),
Monst-Goyon II (Sourdol),
S. O. S. (W. G. Cooper),
S. O. S. (John Wood),
Excelsior (Jap Fernhuogh),
Rovin I (J. de Latour),
D. K. W. (Gour),
Motos 250 c. c.:

Excelsior I (S. A. Crabtree),
Excelsior II (L. A. Crabtree),
New-Imperial (E. A. Mellors),
O. K. Supreme Jacc (C. W. Johnston),
Monst-Goyon III (Gussart, gues),
S. O. S. II (E. Smith),
Rovin II (J. Rolland),
Motos 350 c. c.:

Monst-Goyon IV (Deboislaux),
Royal-Enfield (Geo. L. Boul-din),
Orivel (X.),
Magnat-Debon (Bostob),
O. K. (Logman),
A. J. S. II (Hicks),
A. J. S. III (Himling),
A. J. S. IV (Davenport),
Norton I (Stanley Woods),
Velocette (Banter),
Jonghi I (Jeannin),
Jonghi II (X.),
A. J. S. A. Braslau,

Lemasson (X.),
Velocette (Naudon),
Motos 500 c. c.:
Sunbeam (C. J. P. Dodson),
F. N. W. L. Handley),
Kochler Escoffier (Rovin),
Francoisquet (X.),
Norton II (J. H. Simpson),
A. J. S. I (Guirio),
New Map (Richard),

Exide

Es acumuladors de més fama i reconeixement de totes menes per a la part elèctrica dels autos

Reparacions garantides - Autotracció Elèctrica, S. A.
Molt, 6 i 8 (Aribau - Diagonal) - Telèfon núm. 77420

No obstant la forta alça que acaba de sofrir l'Aranzel damunt el Cotó als EE. UU., la

FABRICA INDIA

seguirà important i usant exclusivament cotó egipci per a la construcció de les cordes de tots els seus tamanyos de coberts, i seguirà fabricant el neumàtic

SUPERIOR AL MILLOR

La combinació ideal de la fabricació de neumàtics segueix essent el cotó egipci i el

Pure Amber Friction característica del

INDIA

i la mera aplicació de nous Aranzels als EE. UU., no és factor suficient per a alterar tals drets de progrés a la indústria

Representant General per a Espanya

A-CAR

P. de Gracia, 99 - Rosselló, 234 - Telef. 73992 - Barcelona

A. Casajuana

Agent oficial del

Participa al comerç i indústria en general que l'acreditat camió FORD no ha sofert cap augment de preu amb motiu de la implantació dels nous aranzels

No espereu demà, compreu AVUI un

Diputació, 279 - Telfs. 17666 i 16901

El Saló de Londres se celebrarà en octubre

El XXIV Saló Internacional de l'Automòbil, de Londres, tindrà lloc aquest any des del 18 al 26 d'octubre.

Hem té la impressió que engrany la xifra d'expositors serà inferior a la de l'any passat.

NEUMATICS

?

Service-Station

Josep Manzaneres

ARAGO, 270 - 272

1 PASSEIG DE GRACIA, 45

Telèfon 11550

L'any passat hi figuraven inscrits 61 carrossers contra 54 d'aquest any.

En els accessoris es registra també una baixa: 305 expositors d'aquest any contra 327 de l'any passat.

EL CORREU D'AMERICA DEL SUD

Els correus postals aëris entre Europa i Amèrica del Sud, el servei dels quals presta la Cie. Gle. Aeropostale, han sofert durant aquestes darreres setmanes alguns retards, deguts a l'incendi d'un dels vaixells que assegura l'enllaç marítim Africa-Amèrica del Sud.

Segons ens informa l'esmentada Companyia, totes les pertorbacions que ha sofert el servei postal aeri cessaran a partir del primer de setembre, en la qual data entraran en servei els nous avions provistos de motors Diesel.

Aquests navilis, destinats a nodrinar a la seguretat del servei transatlàntic per mitjà d'hidroavions, entraran en servei el primer de setembre i seran utilitzats provisionalment per a l'enllaç marítim Natal-Dakar.

EXPLICACIONS SOBRE MOTORS D'AVIACIO

Intercalat en el curs de tècnics d'aviació que ve professant el conegut tècnic d'aeronàutica senyor Marian Foyé, s'han inaugurat unes explicacions sobre

motors d'aviació, explicacions que van a càrrec del cap de la secció de motors d'el Aeronàutica Naval de Barcelona, senyor Isart, la competència del qual en afers de motors d'aviació és indiscutible.

Aquesta cursa, als quals poden concórrer les persones que ho desitgin sempre que la capacitat del local ho permeti, tenen lloc a les oficines de l'Escola d'Aviació de Barcelona, Diagonal, 463, xalet, tots els dimarts i divendres, de dos quarts de vuit a dos quarts de nou del vespre.

Catalunya enfora

Fullejant el Llibre d'Or del Restaurant Barcelona, de París, hi hem trobat aquest autògraf d'en Manuel Fontdevila, que ens plau de copiar.

Aquest Restaurant Barcelona sembla una concepció genial de Prat de la Riba; fa més per l'expansió de Catalunya i fins d'Espanya que els comitès de propaganda, més o menys "subreptíciis", que hem gaudit a casa nostra.

Oh, si Mussolini conegués la força imperialista d'un bon restaurant nacional, al cor de París!

Signal, Manuel Fontdevila

30 - 6 - 30.

Restaurant Barcelona
9, Boulevard Montmartre-PARIS

T. S. F. C I N E M A

El suplici xinès

No heu escoltat mai el programa d'Unió Radio Barcelona? Diven que són els millors del món, que l'emissora del Tibidabo se sent des dels antípodes, que els habitants de Mart trameten cada dia continuïtes felicitacions per la potència, puresa i modulació de l'emissora; jo també ho crec així, malgrat que el meu altaveu fa una veu de pas inoportuna i que aquesta veu de nas i falta de modulació només l'oberto quan escolto Unió Radio Barcelona; però segurament que l'equívoc és l'altaveu. No pot ésser d'altra manera; no obstant, si convençuts que l'onda d'E. A. J. arribi perfectament modulada, procureu sintonitzar, seleccionar, corregir la tensió del filament, augmentar la tensió de placa o disminuir-la, observareu que tot és de bades, puix que la veu i la música continua rebent-se amb les mateixes imperfeccions. Però res, els seus tècnics, la seva revista, el seu micròfon, tot diuen que l'emissió és irrefutable. Cal creure-ho i culpar l'altaveu.

A canvi d'això, i de les incomparables nits que passen els dissortats radio-olents, que per tenir un aparell semblant no poden sentir l'estranger, i que, en canvi, a canvi del favor, una castellera d'annus de pagament que transporten al setè cel. Quin anunci més divertit, més abundant i, sobre-tot, que ben col·locat! Vaja, que l'audiència d'E. A. J. i Unió Radio Barcelona, és una delícia i no es pot deusar més. Totes les emissions del món haurien de prendre exemple dels excel·lents procediments que Unió Radio Barcelona practica per a distreure els radio-olents i fer-los passar agradables vetllades.

En aquests moments tinc el meu aparell sintonitzat amb aquesta excel·lent emissora, que ens està donant una emissió especial perquè gaudim de veritat. És l'emissió de la International Broadcasting Co., organitzada per aquesta entitat per als radio-olents anglesos i espanyols. Els sons que surten del meu electrodinàmic semblen els dels "putxins", i que felen les nostres delícies d'infants quan anem als "Quatre Gats" a presenciar aquelles sessions cèlebres sota la direcció de Pere Romeu. La veu de la llengüeta, el soroll del fons, la distorsió, tot, tot s'ajunta perquè aquesta audició internacional quedi gravada a la nostra memòria amb record etern. Senyors de la International Broadcasting Company: No podrien escollir una altra emissora per a efectuar aquestes retransmissions, encara que

fos menys potent? Perquè al continent d'aquesta manera, són molt pocs els radio-olents que tindran paciència de seguir-les fins al final.

I el més curiós és que Unió Radio Barcelona sap que existeix una altra emissora, denominada Ràdio Associació, E. A. J. 15, de caràcter exclusivament cultural, que modula amb perfecció admirable i no radia. Aquesta emissora, que desitjaria funcionar a la nit, troba oposició sistemàtica per part d'Unió Radio Barcelona, que en la seva revista ens ha dit que s'hi oposa per a no perjudicar els radio-olents, puix que té por de produir interferències i llavors no podrien escoltar-se els deliciosos programes amb què cada nit ens obsequia. Aquestes interferències suposa Unió Radio Barcelona que existien havent entre les dues emissores una diferència de longitud d'onda de quasi cent metres. Quina tècnica tan profunda, per una part, i quanta innocència per l'altra!

Jo crec de bona fe que això són excuses, iestic convençut que s'està assajant a Barcelona un nou suplici xinès per a comunicar-lo al corresponent govern dels països de raça groga, que per haver-se ja acostumat a les penes necessàries a un altre nou i dolorós procediment. Aquest és magnífic, ja que actua directament sobre el sistema nerviós i produeix veritables atacs radioactius, com ho han demostrat molts pacients que s'entossudeixen a escoltar i controlar la magnífica emissió nocturna barcelonina.

De segur que els mateixos xinesos, que són mestres en la invenció de suplicis refinats, no havien aïnat encara en el que es fa sofrir cada nit el radio-olent barceloní, amb aquells grans programes executats per tot un tercet, o aquells discos gramotònics amb una modulació i unes veus tan gorgues que els fonogràfs primitius s'haurien donat vergonya de reproduir, tot això acompanyat d'una sèrie d'anuncis interromputs, malgrat totes les protestes, i amb una persistència i una santa constància que admira.

Quan es faran les proves de simultaneïtat entre Unió Radio Barcelona E. A. J. 1 i la Ràdio Associació E. A. J. 15, que tots desitgem? Perquè no tan sols podrem comprovar que no hi ha interferència, sinó també que la modulació de l'emissora que no radia anuncia és tan superior a la que en radia a cada moment, que el radio-olent més ignorant sabrà de seguida amb qui ha de sintonitzar per a passar una nit agradable i no ésser més víctima dels assaigs de suplici xinès a què actualment estem condemnats.

DR. E. CALVET

Buster Keaton a Barcelona

Diu l'home del capell extra-pla...

Buster Keaton i Lluís Alonso a la platja de Sitges (Fot. Gaspar)

Buster Keaton ha visitat la nostra ciutat. La seva estada ha estat curta, molt curta, gairebé podríem dir-ne de compliment; ha estat, però, el suficient perquè poguéssim quedar encisats no sols amb la seva conversa per demés agradable, sinó que també l'hem pogut admirar com a artista. Ha estat en ocasió d'haver arribat a l'Hotel un "cameraman" en el precís moment que posava davant una veritable pluja de foto-

llen, la casa que fabrica els aparells de la radiobeneficència. I això vol dir que hi ha gat amatagat. I vol dir que no sabem com presentar aquesta comptes que se'ls demanen.

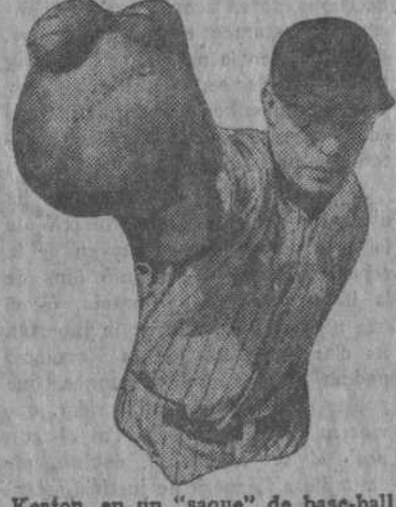
La revista "Radio Barcelona" publica aquesta setmana l'elogi del Torsky i insereix el seu retrat a la portada. Si és en desgracia per la companyia que fem contra ell, interpretant el sentit dels radio-olents catalans, ja poden donar ordre a la impremta on els tiren la revista que no descomponguin aquesta pàgina de text, i que no desin el retrat, perquè pensem no parar fins aconseguir que, fent sortir els colors a la cara dels senyors que dirigeixen Unió Radio Barcelona, treguin aquest locutor del micròfon, puix que és una vergonya que encara pugui parlar des d'una emissora en una capital d'un milió d'habitants. Potser serà un xic difícil això de fer sortir els colors a les cares d'aquells senyors, però vaja, ho intentarem.

Ah, i no es creguin que és que tractem de llançar a la misèria aquest locutor. Res d'això. Només volem que se'l tregui del micròfon. A l'estudi de E. A. J. i hi deu haver cinquanta altres serveis a exercir, des del d'escumbar al de passar a cobrar rebuts. Aquest darrer, a més, segurament deu donar poca feina. Ara, que mai deu ésser tampoc tan ben pagat com el de fer de locutor, perquè per guanyar 8 duros la gent que escombra ha de fer molts quilòmetres.

Els que escolten la ràdio tenen el compromís d'inscriure's socis de l'Associació Nacional de Radiodifusió, protegint així l'única emissora catalana que tenim, que és propietat dels radio-olents catalans. Pensem la feina que es pot fer amb una emissora, i pensem que si el Govern, el dia que articuli la llibertat d'emissió, exigeix a l'Associació que amplii la potència de la seva emissora A. E. J. 15, i aquesta no té diners per ampliar-la perquè compti amb pocs socis, aleshores ens l'hauríem de deixar prendre.

Cap català pot deixar de contribuir al sosteniment de E. A. J. 15. Feu-vos socis de l'Associació Nacional de Radiodifusió.

gra. En adonar-se ell de la màquina, ens volgué obsequiar amb la interpretació d'una pel·lícula curta, demostració vivent de com hom ha de comportar-se davant un objectiu, i així veiem com asseient-se en un dels molts dipòsits que hi ha al jardí de l'hotel, plens de gel, Buster, amb una cara impassible, però que ho diu tot, simulava una satisfacció immensa en trobar aquell gel que serà el consol, ja que la calor el té assecat. Es llança damunt d'ell amb febre, i després de passar-se'l pels polsos, pegà dentellada amb tanta ansietat que, junt amb el gel, es caixà un dit. Llençà tot seguit el gel i mostrà en primer terme la mà amb el dit index escapat. La sorpresa nostra fou gran. Cal que diguem que a Buster li fal-

Keaton, en un "saque" de base-ball

ta la falangeta del dit esmentat. Un cop passat el surt, tota els all presents celebràrem l'acudit i ell es quedà tan tranquil com si res no hagués fet.

Després hem aprofitat l'ocasió per tenir amb ell una petita conversa cinematogràfica. Hem trobat, però, que l'home no tenia masses ganes de parlar de cinema. Diu que està de vacances i voldria oblidar que és artista. Això, naturalment, és impossible, perquè s'ha donat compte que tot el que ell ha fet per distreure's de la feina de l'estudi és aprofitar per la gent que és afecta al cinema per fixar-se i gaudir de l'ocasió de veure'l de prop.

Inconvenients de la popularitat —diu jo, en sentir aquesta exclamació mig compungida de Buster. Creieu —diu ell— que per més que és una cosa necessària per a nosaltres, això de la popularitat, ens desfa materialment la vida. Arreu on aneu heu d'ésser popular i conservar el prestigi que els agents de publicitat i les cases editores us han creat. Si desmentiu la llegenda, s'ha acabat el vostre èxit.

Això deu ocórrer amb els tipus d'actor romàntic, però no amb el vostre.

I ca... l'actor romàntic té més facilitats per a conservar en bona situació el seu paper; nosaltres, els còmics, si no som invulnerables com Chaplin, a la més petita que ens descendeix de conservar la posa, hem senyalat l'hora del nostre fracàs. Recordo que en una "première" van obligar a Stan Laurel que parlés al públic. L'home no va tenir gràcia i se'n va endur una xiulada fins allà. Si hagués estat un galan de comèdia sentimental, allò l'hauria fet més admirable als ulls de les dames i agradable per la seva ximpleria als marits i promesos. Però un actor còmic ha de fer riure sempre, sinó, ja ha rebut. Sortosament, Laurel ha tingut la sort que es prenguéssim per emoció el que no era altra cosa que una actitud natural en un home que es veu davant un micròfon per primera vegada. Ara... s'estudià el paperet i ho faria millor.

Tan lacònic com semblen a la pantalla i veig que sou enraonadors. —Es la compensació. Ara, amb això de les parlades, enraonarà menys a casa, perquè heu de tenir en compte que als artistes de cinema ens agrada precisament tot allò que a la pantalla sembla que avor-

—Teniu fama d'ésser un amant de l'HOME.

—Tinc una dona encisera i dos fills deliciosos. Faig tot el que puc per ésser un marit acceptable i un pare model. Com que sóc aficionat a la mecànica i a l'esport, puc jugar amb ells, fer-los joguines, arreglar els desperfectes dels automòbils, boxar i fer carreres. A les criatures els agrada tenir un company gran que sembli petit.

—De totes les vostres pel·lícules, quina us ha agradat més d'interpretar?

—Veïem. Digueu-me, primer, quina és la que ha agradat més al públic?

—Al nostre públic li agraden totes les vostres pel·lícules...

—A mi m'ocorre exactament el mateix després que he sentit la seva opinió. Abans de saber si al públic li agradarà el meu treball, sempre estic convençut que no val res. De vegades fins em castigo de no mirar-me al mirall durant quaranta hores per corregir-me d'imperficcions que jo noto en les meves interpretacions.

—No heu respost, però, a la meua pregunta —insisteixo.

—Mireu. Cada darrera producció la fem amb la idea que superi les altres. La darrera, doncs, és sempre la que més ens agrada, perquè d'ella depèn el nostre futur èxit... compreneu?

—Sou un gran ballari i un excel·lent esportista —afegeixo admirat.

—Tinc facilitat per al ball, res més. I quant a l'esport, creieu que és una cosa completament necessària per a conservar la nostra agilitat. Tot artista còmic ha d'ésser abans que res un home àgil. La comicitat depèn de moltes situacions tràgiques i perilloses. És natural que tingui afició als esports: l'exercici és un remei magnífic per als nervis i és el que més treballa en la nostra vida d'artistes...

—Heu fet molts progressos amb l'espanyol?

—Sí; ja he après alguns mots i dites... Ara em serà molt més fàcil fer pel·lícules parladres en espanyol. Creieu que m'he valgut veure un embull per fer la meua primera producció d'aquesta parla. No és des de les sonores que tinc afició als idiomes. Sempre he considerat que poder parlar amb tothom en la llengua de l'interlocutor és una cosa admirable. Quan vingueren les sonores, ja veíem les sacrificis que ens calia fer per conservar arreu del món el nostre prestigi d'artistes. Espanya és un dels llocs on més mercat tenen els "films" americans. Cal, doncs —més ara que he pogut donar-me compte de com ens aprecia aquest poble—, que fem tot el que poguem per tal de no perdre els nostres contractes. L'espanyol és fàcil d'aprendre, però difícil de parlar.

—El vostre accent estranger us fa encara més gràcia en els films.

—Sí, però a mi m'agrada la perfecció. Quan arrego l'automòbil, poso per cas, el que —és que corri bé

KEATON, "ROUTIER"

després de l'adob, i no que faci riure... Però ja sabem que esteu preditnat a fer riure.

Així ho diuen. Creieu que l'art còmic és per a mi un dels més interessants. La vida ens dona prou tragèdies perquè quan el cor ens demana distracció li donem preocupacions de passions i penes. Duen que sóc un còmic que faig riure perquè em preno la vida seriosament, i jo crec que no és pas per això. Totes les tragèdies tenen una part còmica; si feu destacar aquesta part còmica, per més que la tragèdia quedi viva. L'oblidareu i riureu. L'estat d'àlegria és generalment més corrent que l'estat de dolor, i la prova és que tots els que estan tristos es deixen per estar alegres. M'han dit que la tasca del còmic és una tasca honorable des del punt de vista de consolar el desconolat. Jo faig el que puc per seguir les normes evangèliques...

—Us heu assabentat de la mort de Lon Chaney?

—Oh, sí! Ha estat per mi, i, com jo,

Jo hauria volgut parlar primer de tot de les nostres institucions que han desfilat davant els micròfons de la Companyia del Gramòfon i especialment de l'Orfeó Català i de l'Orquestra Pau Casals. Havent-me arribat els discos una mica massa tard per fer-ho, prometo ocupar-me'n en la meua crònica de dilluns vinent.

L'Orfeó Català i l'Orquestra Pau Casals, inscrites en un catàleg on hi figuren les més cèlebres agrupacions corals i orquestrals del món; això sol ja és un resultat. Estem acostumats a Catalunya a tenir-ho tot baratet. La literatura, la música, el teatre, etc., etc. Per un cop, posem dues coses d'un valor europeu.

L'Orquestra Pau Casals ha enregistrat les simfonies número 1 i número 4 de Beethoven. Ha volgut que la comparessin amb les orquestres de Filadèlfia, de Berlín, de París, de Nova York i de tot arreu. Enregistrant les mateixes obres, la comparació serà més fàcil i més ariscada. Però ja que el mestre Pau Casals té a les seves ordres una tan meravellosa orquestra, i per què no aprofitar de fer aquesta propaganda i donar-li un doble esmerç? Per què no enregistrar música de músics catalans?

Si ell la considera dolenta, fa molt ben fet, perquè amb l'expansió enorme del disc fóra pitjor. Però si el creu sincerament que En Pahissa, En Morera, En Garreta i d'altres han escrit quelcom de bé, quasi té l'obligació de fer-ho, i això ens fa oblidar certes coses del mestre Pau Casals, que solament pot esborrar-les el seu geni, i aquest cop el mot pren tota la responsabilitat de la seva significació.

L'Orfeó Català ja és una altra cosa. No s'ha arribat encara a la perfecció en l'enregistrament de masses corals. El dosatge de sonoritats, menys classificades que les instrumentals, n'ha estat sempre la dificultat, fins ara poc resolta. L'Orfeó Català va començar amb l'enregistrament de la Missa Solenne de Beethoven. Va fer igual que l'Orquestra Pau Casals. Aquest desig en el fons tan humà de mesurar-se amb els altres. Per tant, l'Orfeó Català tenia la missió de fer conèixer les cançons de Catalunya, que és més important que la música dels catalans. Després, molt poc a poc, ha enregistrat les obres del mestre Nicolau, que pot compararse a Palestrina, com un mestre d'obres pot compararse a un arquitecte.

estic segur que de tots els que tingueren la sort de conèixer-lo, una forta sotragada. Era, abans que tot, un excel·lent company. La cinematografia ha perdut un dels seus més grans actors, i nosaltres el millor dels amics... Buster ha quedat pensatiu...

Girem full, i li preguntem: —Voldríeu dir-me quelcom per als esportistes de LA RAMBLA DE CATALUNYA i per als ciutadans de Barcelona...?

—Certament que sí. Mireu: L'esport és per a l'home l'ocasió més bella per demostrar que l'obra de la natura no ha estat estèril (això és filosofia pura) —diu ell, fent una rialleta sorreguera—. Tot home que es dediqui a l'esport és un ciutadà perfecte. Si no ho és ho serà, i aquesta Barcelona és una població tan esportiva perquè l'espirit de ciutadania és general.

La premsa catalana és sumament amable i dona una sensació d'interès per tot el del món i per la renovació del seu poble, que, el més no, tan sols per això ja mereixeria la meua simpatia.

La rebuda feta per Barcelona a mi i als meus companys quedarà sempre present en el meu pensament, i prometo tornar a gaudir de les bel·les d'aquesta terra. Estimo infinitament l'afecte dels meus admiradors d'aquí, i faré tot el que podrà per demostrar-hi, donant la major perfecció possible al meu treball. Això serà en benefici meu, però ho faré, certament, per tots vosaltres.

No cal pas dir als lectors que Buster, l'home que fa riure a tota la nostra generació, amb la seva aparent insensibilitat, és un home eloqüent i d'una intel·ligència exquisida. El perfecte artista és un cavaller perfecte i un home d'intel·lecte cultivadíssim, cosa poc corrent entre els artistes d'Hollywood, que per més que contin els agents de propaganda, són en llur major part sobrevinguts, la cultura dels quals és ben mediocre i està disfressada amb les poses romàntiques i amb propagandes fastuoses. Buster Keaton, l'admirable actor còmic, és un d'aquells homes que hom voldria tenir per amic i company en la vida, puix que sempre té l'opinió precisa del que cal dir i cal fer.

Els lectors de LA RAMBLA DE CATALUNYA tenen, gràcies a l'amabilitat de Buster, aquests documents fotogràfics humoristes de les seves aficions esportives. Nosaltres servirem de la seva estada a Barcelona un bell record.

P. VENTURA I VIRGILI

Algunes cançons populars, molt poques, i és per això que l'Orfeó Català no ha rebut encara del disc la consagració mundial, com l'han rebuda els chors russos cantant els Remers del Volga, els Revellers cantant les cançons negres, i aquesta victòria de les cobles catalanes que s'està forjant arreu del món, gràcies a les pastilles negres d'ebonita que corren setanta-vuit voltes per minut.

Els primers discos de cobla arribats a l'estranger foren els de la Principal de La Bisbal, enregistrats per la casa Parlophon. Eron sis sardanes de Pep Ventura. El "Cant dels ocells" i el "Per tu ploro" són tan coneguts a París com a Barcelona, totes les proporcions guardades. Jean Giandoux, en una de les seves obres donades tot l'hivern a la Comèdia dels Champs Elysées, hi feia intervenir la cobla, que tot París va sentir, sense saber què era.

L'any passat la Companyia Francesa del Gramòfon va dedicar tot un catàleg a les sardanes, per la cobla de La Bisbal i per al qual jo vaig fer un prefaci. Al cap de pocs dies, el director comercial de la casa em deia que gairebé tota l'edició era exhaurida.

El disc és un agent meravellós al costat nostre i que està disposat a rodar per nosaltres. Cal solament saber demanar-li ho bé.

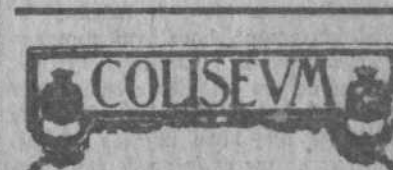
La casa Odeon ja ha publicat el darrer catàleg, el del mes d'agost, en català. Enric Borràs, la cobla "Barcelona" i la Mercè Plantada hi figuren en lloc de preferència. Potser altres discos estarien millor fora d'aquell catàleg, però les raons comercials tenen necessitat que nosaltres no compremem.

El disc és un element que tenim d'exportació i d'importació.

En la mesura del possible, cal que les nostres agrupacions corals i orquestrals enregistrin la producció catalana com fan en tots els països, i de la mateixa manera que la donen al públic de concerts de Barcelona. Si els dirigents no consideren aquesta producció prou digna per a ésser coneguda per tothom, llavors jo considero que hi ha una manca de respecte per a aquest públic que paga i que, segons el proverbi, ha de manar.

J. FONTBERNAT

A la pàgina 12: Indalecio Prieto diu...

Nit, a les deu en punt
Varietats sonores Paramount
(Orquestra Canaro)
LA BARCA DE NOÉ
Dibuxos sonors Paramount
Un esbós dialogat en espanyol
per M. Chevallier.
EL DESFILE DEL AMOR
Opereta cinematogràfica Paramount, per MAURICE CHEVALLIER i J. MACDONALD.

CINEMA PARIS

Aquesta nit, a les deu:
Formidable programa:
LOS PECADOS DE LOS PADRES
EL COMPARSA
per Buster Keaton.

Maricel-Park

GRAN PARC D'ATRACCIONS MONTJUÏC
MUNTANYES RUSSES
Bug - Witching-Waves
Gran pista de Skating
Magnífic Restaurant
The Dansants
Diners Americains - Jazz
Orquestrina

Tobogan - Cascada - Discos - Skeler
Mitjana de comunió:
AUTOS: Marqués del Duero, carrer de Malla, Carretera de Montjuïc, recentment atallada.

PUBLIC: Funicular de Montjuïc (bifurcació combinada d'anada i tornada amb entrada al Parc, UNA PESETA). Estació Interurbana Funicular de Montjuïc: seguit el Passeig, recentment inaugurat.

ENTRADA AL PARC:

CINQUANTA CENTIMS

ENTRADA LLIURE AL

RECINTE

DE L'EXPOSICIO

Sense paràsits

Una vegada més ha quedat demostrat que cada vegada que el locutor de Unió Radio Barcelona baba la boca per sortir en defensa dels que el paguen, tracta d'enganyar els que l'escolten.

Un radio-olent va dir des d'un col·lega: "Cal que Unió Radio Barcelona presenti comptes de com empra els diners de la radiobeneficència. Han dit que els aparells se'ls fan ells mateixos en llur laboratori. Cal saber com els tarifen, quin valor els donen, però cal veure els comptes."

Al locutor de Unió Radio Barcelona li va faltar temps per a dir que tot plegat eren calúmies i falsedats. I encara hi va afegir que tot això era dir perquè l'Associació repartia diners perquè es fes campanya contra Unió Radio.

I, efectivament, han sortit documents prouvatius que els que enganyen els radio-olents són els de Unió Radio Barcelona. La seva revista s'ha fet un tip de dir que en els seus laboratoris s'hi fan els aparells per als establiments de beneficència i ahhh n'ha publicat fotografies del davant, de perfil, del darrere, des de dalt i des de tots costats.

I és que més aviat s'atrapa un

mentider que un coix. Ja té raó l'adagi.

En aquest afer de la radiobeneficència, com més es volen justificar més s'emboïquen. Després d'haver dit i repetit que ells mateixos es feien els aparells que regalaven a les cases de beneficència, quan se'ls interpel·la: "Bé, doncs, ara, ja que vosaltres mateixos us els feu, digueu-nos quin valor els donen, ja sigui un valor simplement de cost, ja sigui un valor que us permeti de fer-hi encara algun guany, però doneu un valor al cap i a la fi", aleshores contesten que ells no se'ls han fet mai els aparells, sinó que són aparells de marca.

El més natural, si diguéssin la veritat, és que cada vegada que instal·len un aparell en un establiment benèfic diguéssin allò que se sol dir: "Aquesta instal·lació ha pogut ésser feta gràcies als diners dels radio-olents, recollits per l'imponderable senyor Torsky, que amb les seves pallsades, no limitades ni superades per ningú, ha aconseguit aquest èxit, i l'aparell és de la casa Tel, que l'ha donat al mateix preu de cost, puix que es tractava d'una finalitat benèfica". Això seria el natural que diguéssin. Però se la ca-

POWER RADIO-LOT

significa SONORITAT, MODULACIÓ, POTÈNCIA, SELECTIVITAT, ABAST, ELEGÀNCIA, MODERNITAT I ECONOMIA
Aparell POWER-RADIO-LOT de 5 llàmpares, directe al corrent PTES. 665

Es el punt final de la ràdio-producció

Ocasió única

A fi de donar entrada als nous models POWER oferim, sols per pocs dies, una LIQUIDACIÓ VERITAT dels altres models en existència.

RECEPTOR DUES LLAMPARES, GRAN ABAST	30 PESSETES
RECEPTOR DUES LLAMPARES, MAGNÍFIC RENDIMENT	30 "
RECEPTOR TRES LLAMPARES, DIRECTE AL CORRENT	150 "
SUPERHETERODI DE VUIT LLAMPARES	250 "
AMPLIFICADOR TRES VALVULES	30 "
AMPLIFICADOR AMB ALTAVEU	40 "
ALTAVEU MOLT POTENT	35 "

RADIO-LOT

PASSEIG DE SANT JOAN, 17 - BARCELONA - TELEFON NUM. 51366

L'ESPERIT DELS DIES

Els infants

Als llocs d'estiu, generalment l'espectacle més encisador el donen els nens. A les persones majors no sé si l'oci o un avoriment real els fa agafar un aire de fatiga. A la majoria la natura no els diu res. Enyoren la ciutat. I tot fugint de la ciutat per una prescripció facultativa, o per complir el que creuen un deure d'etiqueta, s'emporten, diríem, la ciutat amb ells. Els seus hàbits i vicis són els mateixos de la ciutat: els aperitius, els cocktails, els dansings, la ruleta, fins el cinematògraf en locals tancats i amb films de fa dos anys, entretenint els seus ocis. Encara a les noies, una certa brunesa, sobretot en les platges, sembla que els hauria de donar un aspecte més salvatge. No és així, no obstant. Els cosmètics, els polvos, el rimel, la barreta de carmí, els donen el mateix aspecte fràgil, de cosa retocada, que deu més a l'art que a la natura, que tenen al Passeig de Gràcia o al Liceu.

Però els nens, no. Els nens, amb la seva alegria esbojarrada, donen a la sensació d'haver trobat la llibertat de moure's i de córrer que somniaven en els pisos esquifits de la ciutat. Diríem que la natura mateixa, en pagament d'aquesta comprensió sensorial dels nens, serveix per a ells els seus millors beneficis. Així, els fa més viu l'esguard, els envermelleix els llavis i les galtes, els infla el pit amb el seu alè vital. Gairebé teniu la sensació de veure enrobustir-se i créixer els cossos tendres dels infants.

Hom tria per a ells sovint algun recó poètic, allunyat dels perills, del tuf i dels sorolls dels autos. Potser poques vegades en veureu tanta de junts com en un lloc d'aquesta. Les pilotes de colors, les rolines llengües, les bicicletes i els tricicles els impulsen a un exercici constant. Són gairebé sols. Els sobre tot en tenen aquesta sensació deliciosa. Les mames, enfadades en les seves dèries d'etiqueta, i les germanes grans, preocupades amb el darrer flit, gairebé no s'acosten en aquests paradisos d'innocència. Només alguna maleducaïda vigila des de l'ombra, o potser, més infantívola que ells, comparteix els seus jocs: alguna dida histèrica, ben pasada, passeja en un cotxe fràgil un nadó. Tot, ultra d'alegria, dona una impressió de pau, de seguretat, de benestança. Penseu que per a aquests infants la vida és realment un paradís.

Però de sobte potser, davant d'aquest espectacle tan plaent, pel vostre front passarà una ombra. Pensareu en els infinits infants que no hi poden venir, en els infants pobres de les ciutats, en els infants que viuen en barris sense sol, en pisos mal ventilats, plens d'emanacions de clauverga. Alguns potser estan malalts. El metge no es cansarà de repetir la seva tripla recomanació: aliments, aire, sol. Però l'infant seguirà tancat, condemnat a una vida trista i a una mort prematura.

Si, certament, hom avui comença a preocupar-se d'aquests infants. L'obra de les colònies escolars, per exemple, és ben meritoria. Però els mateixos que l'han iniciada confessen que el que es fa no és res, comparat amb el que hauria de fer-se. L'ajuntament no té prou diners. I això, naturalment, sembla un sarcasme quan es tracta d'una ciutat que ha llençat milions en festes gro-

tesques, en festes pròpies d'un país de negrits enriquits.

I no és pas que odiem el superflu. Sense una mica de luxe, de bellesa, la vida ens semblaria pitjor que un hospital, que una presó o que una caserna. La mateixa natura, tan plena de coses inútils que sembla existir més que per embellir-la, ens diuen prou com la bellesa és necessària per a la vida. Però el que ens sembla monstruós és que hom doni preferència a qualsevol futesa per a embadalir els turistes poca-soltes, a aquelles coses que podrien ésser útils per a la salut, per a l'enfortiment de la raça. I això no solament esdevé a Barcelona. S'esdevé a totes les ciutats que volen ésser civilitzades. Civilització de façanes, de forat Amagar la podridura humana interessa molt més que fer desaparèixer aquesta podridura.

Cert que no a tot arreu els plau de fer tan exageradament els gegants com entre nosaltres. En altres llocs, obres com la de les colònies escolars tenen molta més importància: hom pensa molt més que entre nosaltres en l'esdevenidor de la infància. Enlloc, no obstant, no es fa prou. Ara mateix, per exemple, un gavatx ens parlava orgullósament dels miracles que en un sanatori de Font Romeu es fan amb els nens. Molts que hi arriben desnodats en surten al cap d'un any o de dos anys completament regenerats. I aquesta institució — em deia — és mantinguda per l'Estat francès. És dedicada exclusivament als orfes de la guerra. Però, naturalment, no tots els infants a França tenen la sort d'ésser orfes de guerra o de soldada. Hi ha tots els orfes dels pares que han caigut d'una bastida; que l'ensulsiada d'una mina ha ofegat; que han deixat els pulmons treballant en una oficina infecta. ¿Per què aquests orfes són menys dignes de pietat que els altres?... I encara, ¿per què en són menys els infants que no són orfes i que enlloc de tenir per pare un heroi per força hi tenen un embriac o un inútil?

No; enlloc no es fa res encara del que s'ha de fer per la higiene, per la salut, per l'esdevenidor físic de l'infant. I no parlem ja del que no es fa, des del punt de vista moral o cultural, perquè aleshores el tema s'engrandiria massa. Verament a injustícia, les desigualtats socials són irritants en totes les èpoques de la vida. Però mai no ens ho semblen tant com en la infància. I tampoc, per a la societat, tan suïdes. ¿Qui pot saber quants tressors d'intel·ligència, de sensibilitat, quantes intuïcions genials es perden amb tots aquests infants que, per manca d'alimentació, d'aire i de sol, tenen entre les aglomeracions de les grans ciutats una mort prematura?

DOMÈNEC GUANSE

República? Monarquia? Catalunya! I, per tant, República

J. Sunyol i Garriga, a LA RAMBLA

A la pàgina 12: Indalecio Prieto diu...

EL COMPROMIS DE SAN SEBASTIAN, ENCARA

El compromís de Sant Sebastià ha fet i farà parlar molt. A la gran massa, al poble, que no té compromisos anteriors i que en aquest moment creu que està vivint unes hores decisives, li ha portat una sensació de benestar, el seu esperit ha entrat en equilibri i li ha semblat que s'orientava pel bon camí. S'ha trobat de cop i volta que els drets queiers més inajornables per a ell, la llibertat de Catalunya i la victòria definitiva de la Revolució que fa més d'un segle espera per a incorporar-se al pensament dels pobles capdavanters, s'unien en una tasca comuna.

Sobretot no tingut una satisfacció íntima, satisfacció molt temps promesa i sempre ajornada, la de veure la seva personalitat reconeguda i afírmada. Constantment Catalunya és veia aïllada per viatgers ponentins que juraven comprendre l'entusiasme pel seu país i per la seva energia a defensar-lo; oren personalitats de més o menys relleu: Polític, en Ciència o en les Arts, esperits generosos que embolcallats pel nostre ambient, saturats dels nostres fervors, sentint pesants i suggestives les nostres mirades d'ambició, deien que s'entendaven les nostres neguits. Després, lluny de nosaltres, o no es recordaven més de les seves promesses o si les recordaven ho feien sense emoció, sense esperit proclamat, sense pretendre incorporar-hi cap força ni partit, ni molt menys fer-ho cosa imprescindible i essencial. També, altres vegades, ha arribat Catalunya forces polítiques espanyoles que es comprometien a defensar les seves reivindicacions en unes Corts Constituents.

La reunió de Sant Sebastià té tot un altre caient. Amb qui s'ha pactat, a qui s'ha relligat al nostre país és a la nova Espanya, a aquelles forces les quals, o fallaran tots els càlculs i totes les aventures, o han de regir els destins del poble espanyol. El contracte és fet ara amb l'Espanya dinàmica, aquella que ha sentit tota la vergonya de la dictadura i sobretot la que ha sentit, a més, la vergonya de la pre-dictadura. I té més importància quan de veritat representen aquests elements no solament un idealisme noble i esperançador però amb efectius limitats i probabilitats molt remotes de vèncer com els que altres vegades s'han ajuntat amb els catalanistes, sinó que s'emporten tota la confiança d'un poble o almenys d'aquells sectors més conscients i més actius.

L'esdeveniment té una gran importància. Jo no sé si hem viscut en aquelles hores un esdeveniment històric, perquè això ho dictaminaria l'esdevenidor. El que sí podem dir és que si tots hi posem la voluntat i la decisió ben ferma, si és per a nosaltres una activitat i sabem tenir l'audàcia en el moment propi, i sabem cercar i provocar aquest moment propi, hauréu passat un tombant de la història del nostre país. Si altra cosa no, l'affirmació rotunda de la nostra personalitat i l'acceptació d'aquest fet pels dele-

gats dels partits republicans espanyols té una significació exemplar per a altres tractes i compromisos que el temps pot portar.

Quan els delegats dels tres partits catalans: Estat Català, Acció Republicana i Acció Catalana recaptemos l'existència d'aquesta personalitat fos proclamada per la Revolució i no producte de la discussió d'unes Corts Constituents, fou un moment solemni. Us confesso que vivament emocionat vaig envestir de bell antuvi la qüestió — l'atac — potser l'amistat anterior amb molts dels delegats i l'haver-hi tractat en altres ocasions amb semblant llenguatge feu que jo m'encarregués de desaparè-la; en realitat, però, érem tots tres. Eren moments de sinceritat i de parlar clar i català; l'acte més lleial que fèiem al desig d'unió que ens acoblava fou, precisament, parlar sense embuts i amb tota franquesa, malgrat que semblés cosa sorrida i de poc tacte. I de segur que aquesta lleialtat anunciada en l'exordi salvà la situació.

I actuarem d'aquella manera perquè ens capacitem ben bé dels moments i del que anàvem a fer, i la tasca era superior a tota traça oratòria, a tot lirisme ben administrat. Sentíem plenament la responsabilitat del pas que donàvem i estavem convençuts que en hores decisives: fer acceptar la nostra llibertat no d'una discussió més o menys asseada i acadèmica, no d'una discussió de sillogismes que perseguíem i vençem altres sillogismes, sinó extraure-la del fet viu i emocional de la Revolució, emanació immediata del poble en activitat, com a dinamisme espiritual, com a justícia imprescindible i de resolució ràpida.

El compromís contret per part dels altres delegats de esperar la nostra llibertat en establir el nostre règim — sempre dins dels principis proclamats per la Revolució —, la seguretat que cap intervenció aliena portaria les nostres determinacions; la prometença que el poder estatal no enterboliria les decisions, foren acords que compensaren a bastament els nostres afany, que satisfieren la necessitat i el desig tant de segles sentit amb dolor i no precisats prou bé i d'uns quants anys encà expressat amb claredat i enterbolit per l'actuació.

A les Corts Constituents ha d'anar-hi el pacte, l'estructuració de la convivència. No tractarem de la separació, sinó de la unió dins de la llibertat — que, tanmateix, és el que necessita Catalunya: la llibertat. És clar que victoriosa la Revolució podem passar males estones, que potser caldrà combatre i cridar, que viurem un temps amb l'ai al cor, però el fet important, decisiu, ple de noblesa i esperit de justícia estarà en l'acte d'aquells delegats de Sant Sebastià que acceptaren sense gressos discussions, ni tampoc sense segones intencions de no complir-ho, la nostra proposta. I aquest compromís és indubtable que pesará damunt "Assemblea".

Perquè fou cosa grossa i verament digna de tenir-se en compte

que els nostres companys de reunió no acceptaren les nostres demandes amb gest fred i sense fervor; no fou l'avinença conseqüència d'una concepció doctrinària, no eren federals que establien un règim unitari per a totes les regions i el nostre cas era un de tants, sinó que fou la força biològica, aquesta energia i sensació de consciència que dona el nostre poble qui els convenç; fou l'emoció davant del fet viu i la voluntat de tots els catalans qui argumentà dins del seu cervell el nostre pla. La llibertat de Catalunya no era concedir-la per virtut de principis establerts amb anterioritat i reglats amb l'automatisme de qui omple les preguntes de la fulla de l'empadronament, sinó en virtut de mèrits i proves de capacitat i de força. Per això les altres nacionalitats, Basconia, Galícia, hagueren d'exclamar-se per aconseguir un tracte semblant i exigir el dret d'estructurar-se un Estatut propi per afirmació revolucionària. I si bé la cosa els fou planera d'aconseguir, sense la seva demanda haurien quedat al marge. És clar, aleshores es féu principi revolucionari, però no uniformitat, cadascuna demanarà segons les seves possibilitats i les seves energies.

Ja sabem que tot això a darrera hora pot sofrir molts alts i baixos, i cal preveure'ls i vacunar-se bé per a immunitzar-nos. Però tractar d'aquests problemes és cosa llarga i cal que ho deixem per a un altre dia, així com també contestar a certes rèpliques, en veritat curioses i entremaliades, que han motivat el nostre article anterior.

J. AIGUADER I MIRO

A l'Escola del Treball

* Diumenge al matí va tenir lloc a l'Escola del Treball la creació de la nova entitat escolar destinada a regir les activitats culturals i esportives de la joventut treballadora de Barcelona que cursa estudis en el dit centre, la direcció del qual, com ja és sabut, va ésser tornada, després de la dictadura, al nostre excel·lent amic l'enginyer senyor Rafael Campalans.

Presidí la reunió el nostre company Dr. J. A. Trullas, i una volta aprovats els nous Estatuts es procedí a l'elecció del Consell directiu, el qual quedà integrat pels següents senyors:

President, Puñadó; vice-president, Abadía; secretari, Cantó; vice-secretari, Grau; comptador, Manzanares; tresorer, Tudury; vocal escolar, Llopart; vocal post-escolar, Ribó; vocal de Cultura, Usón; vocal d'esports, Pigrau; vocal bibliotecari, Flotats, i vocal arxiver, Triguell.

Confiaça queda, doncs, des d'ahir a mans dels senyors ara esmentats, ben coneguts pel seu entusiasme, el govern de la nova Federació d'Alumnes i ex-Alumnes de l'Escola del Treball, i és planer de creure que ben aviat es veuran els fruits de la seva actuació, que esperem serà — qui ho dubta — tan intensa i encertada com ciutadana i catalanesca.

La vaga dels obrers del "Fomento de Obras y construcciones"

UNA NOTA DEL SINDICAT DEL RAM DE CONSTRUCCIO

Hem rebut, i ens plau publicar-la, la següent nota, que traduíem:

"El Sindicat del Ram de Construcció de Barcelona i els seus Encontorns, adherit a la C. N. T., desitja fer constar (com La Fusta, Art Rodat i Metallúrgia units al Ram de Construcció per les exigències del conflicte que l'Empresa Fomento Obras y Construcciones" ha provocat a l'organització, actualment constituïda el Comitè de vaga) que, complint amb la llei d'Associacions que fou sancionada en trenta de juliol de 1887, dirigit al Govern civil de la Província una instància acompanyada amb els Estatsuts perquè es regeixi, l'aprovació dels quals fou efectuada pel governador el 22 d'abril de 1930. I en el primer dels seus articles existeix una disposició que integrem copiem per tal que l'opinió pública no hi doni errònies interpretacions: "e) Per a la consecució d'aquests propòsits, totes les Seccions que integren aquest Sindicat lluitaran sempre en el més pur terreny econòmic; resoldran tots els conflictes que es plantegin amb els patrons als quals afectin aquests conflictes, i es desprendran per complet de tota ingerència política o religiosa".

Essent així, podem públicament manifestar, guals sempre per la sinceritat i les seves energies, que tots els conflictes o vagues parcials que aquest Sindicat de Construcció tingui necessitat de plantejar com els que el plantegi la burgesia, per fets morals o materials es troba autoritzada per a sancionar-los entre Capital i Treball, i no permet que dintre dels seus drets social s'immiscuin altres organismes aliens.

Com que, mal pes a aquests organismes estranys i a la pròpia autoritat no es tenen en compte i ni s'observa en el conflicte que actualment té l'organització amb l'Empresa Fomento Obras y Construcciones", s'ha arribat fins a permetre'ls que el Comitè paritari de Mestres d'obres faci córrer una circular als treballadors de la dita "Empresa" composta de cinc articles, entre els quals trobem: "Es considera aquesta vaga il·legal. Si dintre de les 24 hores d'aquest acord no es reintegren al treball se'n considerarà acomiadats. Com sigui que la vaga ha estat declarada il·legal, els obrers vaguistes només podran percebre els jornals treballats" encara que no acceptem ni acceptem els treballadors dintre del nostre organisme sindical. I que el senyor governador en legalitzar els Sindicats no ens féu observar, i ens deixà en completa llibertat d'acord amb els nostres Estatuts. Però no sabem si per disposicions posteriors hauréu de respectar, tota vegada que avui, dia 29 d'agost, les obres que actualment teniem en vaga de braços caiguts han estat visitades per elements del Comitè paritari i han expulsiat de les esmentades obres els treballadors que no han acceptat la seva imposició.

Allò que entenen nosaltres i els treballadors que s'han revoltat amb les imposicions de la delegació del Comitè paritari que són atribucions que la mateixa autoritat, veient per l'ordre públic, que tant en aquesta ocasió com en moltes d'altres manifestacions han de guardar. Entra també en els nostres desigs interessar l'opinió pública i les autoritats competents, que el dia 26 de l'actual dirigirem al Govern civil de la Província una instància en la qual declararem la constitució del Comitè de vaga, per al efectes legals, a la vegada que passarem una atenta carta a l'Empresa Fomento de Obras y Construcciones" notificant-li la constitució de l'expressat Comitè, amb el qual haurà de parlamentar directament quan ells cregui donar per acabat el conflicte.

Així, doncs, fets els aclariments pertinents, l'opinió pública i els treballadors afectats en aquest conflicte poden donar-se per asabentats i dir: amb nosaltres, al tot arreu, que la vaga que actualment sostenim no és il·legal. I en canvi si que no és legal ni mitjanament prudent tan sola que la força armada i la delegació del Comitè paritari hagi tret a la força els treballadors de llurs respectives obres; sobretot mantenint-se en l'actitud de respecte que generalment a totes les obres hom ha observat.

Gest aquest dels treballadors que desconcerta l'Empresa; el Comitè i la delegació que significa als treballadors i el Sindicat que tenen interès a fer respectar llurs drets així com desfer la llegenda negra que amb intenció marcada es veu propalant molts anys ha.

Josep A. Gómez.
El Comitè de vaga."

LA RAMBLA DE CATALUNYA vol significar, pel seu compte, el greu conflicte que pot representar — que representa ja — per Barcelona l'actitud, poc aïrosa i no gens clara, del "Fomento" en acomiadant els sis obrers en qüestió, sobretot quan, segons les nostres notícies, abans n'havia admès vuit que, per cert, han fet cosa comuna amb els companys de vaga.

Si, com afirma el Sindicat, foren aprovats els seus Estatuts tal com els presentà, no hi ha motiu perquè ara la vaga sigui declarada il·legal i es faci intervenir la força pública en les seves incidències lògiques i, sobretot, pacífiques.

Serenament, al marge de l'afet, volem cridar l'atenció de les autoritats i de l'empresa perquè aquesta entutosa qüestió es resolgui sense estridències ni parcialitats. Tres mil homes en vaga són una xifra prou considerable per a actuar amb serenitat per a no tancar-se en actituds que, a més de poc o gens justes, poden plantejar un conflicte gravíssim a la nostra ciutat.

SUBSCRIPCIO PRO-PRESOS

	Pessetes
Suma anterior	23.877,50
J. Escasany	250
R. C.	25
Recapitat, festival benefici pro-presos i exiliats organitzat pels Amics de l'Art i de les Lletres a Sant Feliu de Llobregat.	1336
Recapta Caixa Rural i Sindicat Agrícola de Blancafort, en una conferència per a presos polítics i socials	30
Suma que segueixi	24.065,50

Roda el món i torna al Born

Martí Vilanova

La vinguda de Martí Vilanova a París representava per a nosaltres una força nova. Una força que pensava i actua. Una força que camina endavant, com l'ona, com el vent de tramuntana.

Jo no el coneixia a Martí Vilanova. M'havien dit d'ell coses extraordinàries i era un dels que esperava la seva arribada amb més delit.

Tot d'un cop, les noves que es rebien de Figueres varen precisar-se. La seva vida a la capital de l'Empordà esdevenia quasi impossible. Un dia, el meu amic Miravittles m'anuncià que Martí Vilanova arribaria l'endemà i que s'estatjaria a casa nostra.

El meu germà, En Miravittles i jo havíem llogat un pis tot moblat en un carrer calma del barri de Vaugirard. Era d'un capità de vaixell solter, que es passava la vida rodant món per les carreteres de la mar. Hi teníem de tot. Panòpies plenes de sabres de totes les formes i pistoles rovellades. Vaxells miniatura, fets de llautó, de surro, de pa de pessic i de tot el que vulgués. Retrats d'almiralls amb unes barbes d'opera francesa. Com a cosa útil, només hi havia un magnífic piano de cua, que va servir molt temps per a fer-hi dormir els amics que perdien el darrer metro. En un mot, estavem instal·lats en un lloc que ben aviat va prendre tot l'aire d'un magatzem d'accessoris d'un teatre de peces de gran espectacle.

En Miravittles feia articles de política internacional. El meu germà ens feia la cuina. Una cuina simplificada i reduïda al mínim de combinacions gastronòmiques. Els plats es rentaven automàticament; és a dir, a mesura que s'eixugaven. N'hi havia un s'hi trobava el gust de mongetes, d'ou ferrat i de bis-

MARTÍ VILANOVA EN EL SEU LLIT DE MORT

tec de cavall, quan no era de burro; així sí, de primera qualitat.

Jo donava una lliçó de solfa al noi de la portera a fi de poder viure "como Don Pedro per sa casa". Aquest minyó venia a les dotze en punt, en el moment que jo feia el primer son. Havia posat però, un matalàs al costat del piano, i assegut al llit, aquesta lliçó li era molt més prolixa, perquè jo ja hi donava amb el màxim de confort i fins de bonhomor. Quina simpatia li portàvem tots a aquest piano! Figueres-vos que un dia trobem En Llong, un dels empordanesos més dignes d'ésser-ne, i ens anuncia que vol suïcidarse i que fins ja té el pont del Sena escollit. És clar, nos-

altres li ho vàrem treure del cap i vàrem convidar-lo a sopar. En entrar al nostre saló, s'asseu al piano i va tocar els balls americans de la moda d'aquell temps, de la manera més dinàmica i més post-maquínista. Calia que fos un empordanès per a comprendre tan bé la música dels negres, que, amb les cobles catalanes, ja no hi ha res de millor. En Llong no va recordar-se més del suïcidi i encara vi amb la pipa als llavis i esgarrapa el piano d'un cap de dia a l'altre, en prova d'agraïment. Els pianos, com certes dones, volen ésser esgarrapats.

I amb tot això, Martí Vilanova arriba a París. A casa nostra tot era preparat. Jo, assegut al piano, havia d'ofrir-li la sorpresa.

Efectivament, vaig veure que venia un home alt, que caminava amb pas segur. Llavors jo vaig enganyar-me amb una marca amb la qual el senyor Lamote de Grignon ha guanyat tantes medalles com "no disquitos". Encara em sembla que hi sóc. Martí Vilanova puja les escales de cinc en cinc. Va trobar totes les portes obertes com per art d'encantament. Tot d'un cop, v'ig sentir al duntant meu un pes enorme que em xafava, em masegava i m'abraçava paternament. Ja érem amics i ho teníem d'ésser sempre més. Jo prou li vaig explicar que aquella marca, tocant-la tan desafinada, perdía la valor!

En Martí Vilanova no podia distingir el que era afíat o desafíat. No li agradava la música i encara menys aquella. Això no vol dir que cinc minuts després cantàvem com uns balladurs la "Història de l'Empordà": "Cap a la part del Pirencu, això els serrats agraï del mar...". Vora era més bonic que la música. No calien orelles per a sentir-ho; amb el cor n'hi havia prou. Després, mentre molts catalans

s'acostaven a la dictadura. En Martí Vilanova procurava acclimatar-se a París. La seva esposa i el seu fill Jordi, ja valent, li feien l'exili menys penós.

Martí Vilanova fou sempre l'home disciplinat i vigorós al costat de Francesc Macià. Va preparar el seu esperit per tal que el coratge no li manqués el dia que calgués.

Martí Vilanova fou detingut amb tots els companys i corregut les presons de Perpinyà i la Santé de París. Passà davant dels tribunals de França, que encara porten la taca vergonyosa d'haver-nos condemnat. Sobretot que no fou la Justícia que ens condemnà; fou la Diplomàcia; aquesta institució que per a arranjat els conflictes de primer els crea.

Martí Vilanova, com jo mateix, es quedà a París, amb uns permisos provisionals. És a dir, amb una cama a cada frontera. Tenia una botiga d'electricitat a Aulnay s/ Bois i venia a París per a assistir a cursos de tota mena d'estudis socials. Era segurament l'home més ben preparat per a retenir a Catalunya i orientar les masses proletàries, sovint addictes a falsos redemptors. El fet d'armes de Prats de Molló li havia donat experiència justa i suficient.

Martí Vilanova era un convençut de les doctrines de Karl Marx i les meditava per a poder-les exterioritzar un dia davant les masses catalanes, amb aquella violència i amb aquella convicció que eren les seves qualitats de ciutadà.

Un matí arribà la notícia de la caiguda del general Primo de Rivera. Martí Vilanova, una mica malle, sortí de casa seva, vers París, per saber altres coses: per parlar amb els amics de la prospera tornada a Catalunya.

Aquell cos robust i fort no podia regular davant d'un refredat sense importància.

Martí Vilanova durant tot el dia va embriagar-se d'aquella joia inesperada! A París hi feia encara fred. Els vespres, humits, no perdonaven aquella gent que no hi feien prou atenció.

EL CADAVER DE MARTÍ, SURT DE PARÍS, PER AUSTRERLITZ, CAP A CATALUNYA

Martí Vilanova va posar-se al llit, i durant la seva curta malaltia era perseguit pels seus enemics, que són els nostres. Ja no parlava català, i en el seu deliri sostenia una lluita que havia de matar-lo.

Martí Vilanova morí sofrint desesperadament, i l'endemà, embolcallat amb la bandera catalana, tenia el rostre seré com si un repòs etern l'hagués endormiscat.

Martí Vilanova fou la darrera víctima d'aquells sis anys de covardia ciutadana.

Francesc Macià, i per intermediació meua, va demanar d'assistir a l'enterrament.

El Govern francès va autoritzar-ho, però el cap de policia de París va denegar aquest permís. El general Primo de Rivera acabava d'arribar a París, fugint d'una Espanya que el vomitava. Aquesta era la raó.

Martí Vilanova va "nar-se'n" amb un tren sense finestres i sense llums cap a la seva terra empordanesa. Abraçat amb aquella bandera que sempre serà la nostra; i que no la canviarem per cap d'altra, a menys que el dauret es torni encara més que les ditades de sang.

Pocs dies després moria a París el general Primo de Rivera. Va morir-se després d'haver llegit que per pobles i ciutats treien el seu nom de carrers i places. Va morir-se de ràbia i de despit.

Una frase de Vaillant-Couturier va venir-me al pensament:

"Pour un cil, deux yeux.
Pour une dent, toute la gueule!"

Martí Vilanova, allà al cementiri civil de Figueres, serà l'exemple i l'acussador de tots els oportunistes que aniran a l'Empordà per a atribuir-se una representació del poble, més o menys legal i honrosa.

J. FONTBERNAT